

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Novi disciplinarni zakon za štajersko učiteljstvo. — Na boj na divje Amonite! — Zdravljenje naših bolnih razmer. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat. — Češko.

Novi disciplinarni zakon za štajersko učiteljstvo.

Po dolgem in trudapolnem boju je doseglo štajersko učiteljstvo končno vendar zopet lep uspeh. V seji deželnega zbora štajerskega z dne 9. novembra t. l. so namreč enoglasno sprejeli novi disciplinarni zakon za učiteljstvo.

Ta določa:

§ 1. Učitelja,*) ki krši svoje dolžnosti, katere mu nalaga njegova služba ali njegova službena prisega, ali ki s svojim izvenšolskim vedenjem oškoduje ugled učiteljskega stanu ali svoje delovanje kot vzgojitelj in učitelj, zadene redovna kazni (§ 18.) ali z ozirom na način in važnost pregreška ali na druge obtežilne okoliščine disciplinarna kazen (§ 19.).

§ 2. O zaznavah, oziroma ovadbah, ki se tičejo protizakonitega**) vedenja (§ 1.) takega učitelja, ima, če ni potrebno obvestiti kazenskega sodišča, izključno le okrajni šolski svet uvesti predpozvedbe. Krajni šolski svet mora predložiti njemu doposlane ovadbe okrajnemu šolskemu svetu. Ko si je okrajni šolski svet razjasnil stvarni položaj, mora skleniti, če se zaradi pomanjkanja dejanja, ki bi se moglo kaznovati po tem zakonu, ustavi nadaljno postopanje, ali če zadostuje samo graja (§ 18.), ali končno, če se naj uvede disciplinarna preiskava. V prvih dveh slučajih se sme izvršiti sklep šele tedaj, ako ga je deželni šolski svet, ki se mu mora ves predpozvedbeni akt takoj po storjenem sklepu predložiti, brez nadaljne odredbe vzel na znanje. Ako je pa sklenil okrajni šolski svet, da se uvede disciplinarna preiskava, ali ako je isto odredil deželni šolski svet po pregledu pozvedbenega akta, jo mora pričeti okrajni šolski svet nemudoma ter o tem takoj obvestiti pismenim potom obtoženca z navedbo obdolžitve, ki so se proti njemu dvignile, kakor tudi dotični krajni šolski svet. Na podlagi samih anonimnih ovadb se ne more sklepati o uvedbi disciplinarne preiskave.

§ 3. Predpozvedbe kakor tudi disciplinarno preiskavo mora izvesti predsednik okrajnega šolskega sveta, ki sme okrajnega šolskega nadzornika (mestnega šolskega nadzornika) pozvati k sodelovanju.

§ 4. Tekom disciplinarne preiskave ni le dotičnega protizakonitega dejanja natančno preiskati, temveč se morajo skrbno upoštevati tudi vse okoliščine, ki bi mogle služiti obdolžencu v obrambo in to tako glede onih razbremenilnih momentov, ki jih je navedel obtoženec, kakor tudi uradoma. Pri izvršitvi pozvedb se mora varovati ugled obtoženca in njegove službe. Obtožencu podrejeni otroci se naj zaslišijo le, kadar to smoter preiskave neobhodno zahteva. Ustno zaslišanje obtoženca se lahko vsak čas izvrši. Ako so bistvene razlike v označenju stvarnega položaja med navedbami zaslišanih prič in med navedbami obtoženca ali med izpovedbami posameznih prič med seboj, tako se morajo postaviti dotične priče in obtoženec iz oči v oči in se istodobno zaslišati.

§ 5. Obtožencu se mora dati v vsakem slučaju neposredno pred zaključkom disciplinarne preiskave prilika, da se seznani z njenimi uspehi, in na njegovo zahtevo se mu mora dovoliti vpogled v vse preiskovalne spise, v kar se mu mora odmeriti najmanj osem dni časa. Obtoženec ima pravico, podati tekom osmih dni po preteku zgorajšnjega roka o tem končno izjavo bodisi na zapisnik ali v obliki posebne vloge. Ako navede obtoženec v tej izjavi nova dokazila, se sme preiskava le tedaj nadaljevati, ako nimajo doprinešena nova dokazila očitnega namena, zadrževati postopanje. V svoji končni izjavi mora staviti obtoženec tudi morebitne nasvete glede prič, ki se naj povabijo k disciplinarni obravnavi. Po zaključku disciplinarne preiskave se mora okrajni šolski svet s celim aktom seznaniti in ga potem predložiti s svojo izjavo vred deželnemu šolskemu svetu.

§ 6. Deželni šolski svet odda akt predsedniku disciplinarnega senata (§ 7.), ako se mu ne zdi potrebno preiskavo dopolniti in akt vrniti okrajnemu šolskemu svetu, pri čemer se ima smisel § 5. primerno upoštevati.

§ 7. Pri deželnem šolskem svetu se ima sestaviti disciplinarni senat, čigar poslovna doba se strinja z isto deželnega šolskega sveta. V tem senatu so: 1. c. kr. namestnik, oziroma njegov namestnik v predsedništvu deželnega šolskega sveta kot predsednik; 2. administrativni poročevalec v deželnem šolskem svetu, oziroma uradnik, ki ga nadomešča v drugih službenih zadevah; administrativni poročevalec deželnega šolskega sveta je obenem poročevalec v disciplinarnem senatu; 3. član, ki ga v to določi deželni odbor izmed svojih zastopnikov v deželnem šolskem svetu, odnosno iz drugega zastopnika deželnega odbora v deželnem šolskem svetu; 4. deželni šolski

*) povsod za „Lehrperson“.

**) pflichtwidriges Verhalten.

nadzornik za ljudske šole; 5. član dežel. šol. sveta, ki ga voli isti izmed svojih članov, oziroma njegovega namestnika, ki se voli na isti način, pri čemer se je v prvi vrsti ozirati na zastopnika učiteljstva, ki sta po § 38. zakona z dne 8. svečna 1869., dež. zak. št. 11, člana deželnega šolskega sveta; 6. eden v Gradcu bivajoč ljudskošolski ali meščanskošolski učitelj; ki ga imenuje c. kr. minister za uk in bogočastje izmed terno-predloga deželne učiteljske konferencije, oziroma namestnika, ki se imenuje na isti način.

§ 8. Disciplinarno obravnavo razpiše deželni šolski svet. O tem je obvestiti obtoženca vsaj tri dni pred obravnavo. Člani disciplinarnega senata se morajo povabiti k obravnavi vsaj osem dni pred njo. Namesto članov, ki so zadržani, in so to deželnemu šolskemu svetu naznanili, se pokličejo k obravnavi njihovi namestniki, ako se je omenjeno obvestilo izvršilo v roku, da je to še izvedljivo.

§ 9. V smislu določb § 8. sklicani disciplinarni senat je sklepčen, ako so razen predsednika navzoči še trije člani.

§ 10. Ako zasledi disciplinarni senat v preiskovalni snovi nasprotstva, ali ako so potrebne nadaljne pozvedbe, (§ 12., a) ali ako se mu še na tej stopnji postopanja potrebno zdi, postaviti priče s pričami ali priče z obtožencem iz oči v oči (§ 4.), tedaj se obravnava preloži in se vrnejo akti okrajnemu šolskemu svetu, da jih primerno dopolni, k čemer se mu sestavijo določna vprašanja. Le v izvenrednih slučajih, posebno če gre za odpustitev obtoženca s službenega mesta ali iz šolske službe in če se ima dognati verjetnost kake odločilne priče, more disciplinarni senat pred obravnavo ali tekom iste, zaradi obtoženčevega predloga ali pa tudi uradoma skleniti, da se povabi ista priča, oziroma priče k obravnavi. Stroške, ki narastejo zavoljo povabila prič k disciplinarni obravnavi in se odmerjajo v smislu kazensko-pravnega reda, plačuje deželni šolski svet, vendar jih mora obtoženec vrniti, če se mu je prisodila kakšna disciplinarna kazen in so se priče poklicale zaradi njegove zahteve.

§ 11. Obtoženec sme prisostvovati disciplinarni obravnavi. Ako se dokaže pravočasna obvestitev obtoženca se sme vršiti obravnava tudi v njegovi odsotnosti. Disciplinarna obravnava ni javna.

§ 12. Disciplinarna obravnava se začne s poročilom o stvarnem položaju in o uspehih preiskave, ki ga poda poročevalec. Na to se zagovarja obtoženec, ki mu pripada v vsakem slučaju končna beseda. Potem se zaslišijo priče, ki so se morebiti povabile (§ 10.). Vsak član je upravičen v dosEGO pojasnil staviti vprašanja tako do poročevalca kakor tudi do obtoženca in do prič. Ko se je stvarni položaj dovolj pojasnil, prekine predsednik obravnavo, in disciplinarni senat se sestane h končnemu sklepanju. To se prične s predlogom, ki ga stavi poročevalec in ki mora izreči, a) da se disciplinarna preiskava dopolni ali b) da ni povoda prisoditi redovne ali disciplinarne kazni ali c) da se prisodi redovna ali disciplinarna kazen.

§ 13. Disciplinarna razsodba se sme opirati le na obtežilne okoliščine, ki so se očitale obtožencu tekom disciplinarne preiskave ali pa pri disciplinarni obravnavi.

§ 14. Posvetovanja in sklepanja disciplinarnega senata se vršijo v smislu poslovnega reda dež. šolskega sveta.

§ 15. Po storjenem sklepu se sklep takoj razglasi.

§ 16. O disciplinarni obravnavi sestavi zapisnikar, ki ga doda predsednik, zapisnik, v katerem se zabeležijo imena

navzočih oseb, bistveni podatki obravnave in storjeni sklep, ter ga podpišeta predsednik in zapisnikar.

O uspehu*) disciplinarne obravnave mora obvestiti deželni šolski svet pismenim potom po okrajnem šolskem svetu tako obtoženca kakor tudi pristojni krajni šolski svet.

§ 17. Ako se razsodba disciplinarnega senata ne tiče dopolnitve disciplinarne preiskave (§ 12., a), sme obtoženec tekom 14tih dni potem, ko se mu je dostavilo obvestilo, potom deželnega šolskega sveta vložiti ugovor na ministrstvo za uk in bogočastje.

§ 18. Manjša kršenja dolžnosti se kaznujejo z redovno kaznijo. Temelji ista na sklepu okrajnega šolskega sveta (§ 2.), tako sme obtoženec vložiti tekom 14ih dni potom okrajnega šolskega sveta proti nji ugovor na deželni šolski svet, proti čigar odločitvi ni potem dopustno nobeno pravno sredstvo. Redovna kazen je graja. Isto sme izreči tudi šolski vodja vsak čas napram učitelju, ki ne izpolnjuje svojih dolžnosti.

§ 19. Disciplinarne kazni so: a) ukor, b) premeščenje kazenskim potom z) v isti krajevni razred, β) v nižji krajevni razred. Ta kazen se pri šolskih vodjih, in nadučiteljih in ravnateljih lahko poostri tudi z odvzetjem šolskega vodstva, pri nadučiteljih in ravnateljih tudi s premeščenjem na manj razvite šole; c) odpust s službenega mesta; d) odpust iz šolske službe.

§ 20. Ukor se izreče vedno pismeno in obsega tudi grožnjo, da se bo ostreje postopalo, ako se ponovi kršenje dolžnosti.

§ 21. Z odpuščenjem s službenega mesta izgubi dotičnik vse pravice, ki si jih je pridobil kot učitelj.

§ 22. Odpuščenje iz šolske službe se sme izreči navadno le tedaj, če so se navzlic že izvršene vsaj ene disciplinarne kazni vnovič pripetila znatna zanemarjenja ali kršenja službenih dolžnosti.

§ 23. Če je učitelj zaradi obsodbe kazenskega sodišča izgubil volilnost v občinski zastop (§ 48., odstavek III. zakona z dne 2. maja 1883., dravnega zakonika številka 53); ga mora deželni šolski svet vselej odpustiti iz službe brez disciplinarne obravnave. Če se komu z razsodbo kazenskega sodišča odreče sposobnost za izvrševanje učiteljskega poklica (§ 420. kaz. zak.), je prepuščeno deželnemu šolskemu svetu, da ga odpusti iz službe brez disciplinarne obravnave ali v posebnega ozira vrednih okoliščinah upokoji.

§ 24. Začasno ustavljenje službe in plače**) za dobo sodnijske ali disciplinarne preiskave mora odrediti okr. šol. svet, če zahteva stvarni položaj, da se dotičnik takoj odstrani iz službe za dobo preiskave. Tako ustavljenje sme ukreniti v enakih okoliščinah tudi deželni šolski svet za čas, da se dožene disciplinarno postopanje. Ugovor proti odrejenemu ustavljenju ne more istega zadrževati.

§ 25. Če bi se ne mogel obtoženec, ozir. njegova rodovina vzdrževati, mora deželni šolski svet obenem določiti tudi preživljalni donesek, ki se ima dajati obtožencu, oziroma njegovi rodovini, ki pa ne sme presegati dveh tretjin plače, ki jo uživa obtoženec ob času ustavljenja. Ako se mu pozneje ne naloži nikaka disciplinarna kazen, pristoji obtožencu nadomestek začasne izgube službenih dohodkov.

*) Ergebnis.

**) Suspension.

Na boj na divje Amonite!

II.

V zadnjem času je začel „Slovenec“ odgovarjati, oziroma ugovarjati raznim člankom našega glasila in tudi dopisom iz učiteljskih krogov v „Slov. Narodu“. Dosedaj ni imel te navade. Ko smo mu dokazali razne vnebovpijoče krivice, prizadete učiteljstvu in šoli od klerikalcev, je bil tih kot grob. Pri našem dokazovanju je padla marsikatera trpka beseda in to po vsi pravici, saj vlada sedaj pri nas boj, boj na življenje in smrt, in v boju se ne bije z mehкими rokavicami. Dr. Šusteršič je na zadnjem shodu v Cerknici izjavil, da so jih naši dopisi razžalili, in raditega nimamo pričakovati izboljšanja učiteljskih plač, dokler ne damo zadoščenja.

Sveta jeza mora zgrabit človeka, ko to sliši in bere. Mi, ki smo bili doslej od klerikalcev in njih glasila nešteto krat globoko žaljeni, poniževani, zasramovani in v zadnjem času nam je bilo zaradi njih odvzeto izboljšanje našega bednega stanja, da omagujemo v neznosnem položaju, mi naj še ponižno prosimo odpuščanja in poljubljamo v prahu pred njihovimi nogami pesti, s katerimi so nas bili!

Ko so nas na najsvetejšem kraju, v cerkvi, pitali z brezverci in nam s tem jemali čast in ugled pred ljudstvom, smo se zagovarjali in rekli, da naj nam pokažejo saj enega brezverskega učitelja. Imenovali smo jih po vsi pravici obrekovalce. Toda oni so molčali in nam zato zamerili.

Dokazali smo, da je klerikalizem internacionalen — breznarodni in kot tak pogubonosni za narodni obstoj, torej tudi poguben za nas narodne učitelje in naš narod, ki ga odgojujemo. Na to niso dali odgovora. Zamerili so nam.

Ko je dr. Šusteršič rekel na apel našega shoda, da rajši razbije deželni zbor, kakor da bi privolil, da bi se na deželne stroške povišale učiteljem plače ter nasvetoval, da naj višji uradniki prostovoljno plačujejo davek v to svrhu, je globoko užalil vse učiteljstvo. Delal se je popolnoma norca iz nas vseh. On sme žaliti, mi bi morale pa molčati. Tega nismo storili, ampak rekli smo, da bi se morali njegovi izjavi smejati koze na paši. S tem smo se seveda zamerili, zaradi česar bi morali ponižno prositi odpuščanja.

Na tak način smo se jim zamerjali vselej, kadar smo se potezali za svoje pravice in kadar smo se zagovarjali in nismo trobili v klerikalni rog.

V št. 252. svetuje „Slovenec“, da bodi učiteljstvo nad strankami, kar pomeni, da naj miruje in se ne meša v politične boje, zaradi česar nam milostno obljublja, da bodo upoštevali naše opravičene aspiracije, ko dobé oni večino. — Ako bi ne poznali klerikalizma, šli bi jim na led. A vemo prav dobro, da je ta smrtni sovražnik svobodni šoli in učiteljstvu, da hoče imeti neomikano in nerazsodno maso naroda v dosego svoje svrhe za seboj, in zato nam nikakor ne kaže biti nad strankami, ne kaže nam držati rok križem in gledati mirno in ravnodušno to besno klerikalno početje, ampak poseči moramo tudi mi v boj, in sicer z zedinjenimi močmi, neustrašeno in z vso vmeno, ker drugače si podpišemo sami sebi smrtno obsodbo. Da je to gola istina, nam dokazujejo dogodki v Spodnji Avstriji, na Tirolskem in v drugih deželah.

Ako bi klerikalci imeli trohico ljubezni do nas, šole in narodne prosvete, ne bi tako neusmiljeno rohneli dr. Šusteršič zoper nas in šolo, kakor je to storil na shodu v Cerknici in Škofji Loki. Nerazsodno maso je lahko naščuvati zlasti zoper

nas in šolo. Da se mu je to temeljito posrečilo, nam pove sledeči zgled. Po dokončanem shodu v Cerknici so začeli udeležniki pogovarjati se v neki gostilnici o političnih zadevah in o shodu. V stranski sobi je bila v ožjem krogu neka učiteljska oseba. Vrata so bila samo priprta in slišalo se je razločno razgovarjanje iz sobe pivcev. Nanesel je med drugim govor tudi na učitelje. Nekdo je rekel: „Danes smo slišali, kaj so učitelji. Samo liberalci so! Oni so vzrok vsega prepira med nami. Kdor bo prijatelj z učiteljem, naj ga hudič vzame!“ To so doslovne in resnične besede iz ust preprostega klerikalca, došlega s Šusteršičevega shoda v Cerknici.

Ali naj učitelji prenašamo ravnodušno tako hujskanje naroda zoper nas? Tega ne moremo in ne smemo storiti, ker, ako bi molčali, bi si dali slabo izpričevalo. Klerikalci so nas in nas še izzivajo, žalijo in hujskajo narod zoper nas. Za vse to naj bi mi mirno molčali in še klečé prosili odpuščanja!

Sedaj pride na vrsto zopet isti famozni „Slovenec“ v 264. številki, ki piše: „Učitelji, ali je boj res vaša želja? Govorite! Posledice boste izkusili vi sami! — Ali pa vi ne soglašate s to bojno napovedjo? Potem tudi govorite! Zdaj tembolj zahtevamo zadoščenja!“

Klerikalno glasilo hoče torej odločno vedeti, ali se hočemo bojevati ali ne. Povemo mu na vsa usta in odločno, da se moramo bojevati, ker smo izzivani in primorani k temu. Ali naj mirno gledamo, ko nas od vseh strani sujejo, bijejo in zaničujejo? Povemo pa tudi odkrito in odločno, da se takih podlih obrekljivih, lažnjivih in sramotnih sredstev ne bomo posluževali kakor oni, ampak naš boj bo pošten, odkritosrčen in možat. Građiva imamo na razpolaganje več kakor obilo, poznamo natančno vse smeri, nakane in želje našega klerikalizma. Da ne bodo zrasla drevesa do neba tem domišljavim klerikalnim prvakom, je treba, da vsak učitelj, vsak prijatelj učiteljstva, šole, blaginje naroda in njegove prosvete naredi svojo dolžnost. Narod naš je v politiki neveden, v razsodnosti nezrel; kar se z lece tudi o posvetnih zadevah pove, naj bo škodljivo ali koristno, verjame vse. Naša sveta dolžnost je, narodu odpirati oči in ga poučevati o vseh nakanah klerikalizma. To lahko storimo, ker smo med narodom, ker smo vedno v njegovi neposredni dotiki. Če smo bili kdaj narodu potrebni, smo gotovo v največji meri sedaj potrebni. Politika našega klerikalizma je pogubonosna za naš narod — nasledki so že očevidni. Naša sveta dolžnost je, upreti se z vsemi silami tem narodnim zavodnikom. Nihče se ne sme izgovarjati: „Kaj se bo pa potem zgodilo z nami?“ Od klerikalizma nismo pričakovali in ne pričakujemo nikoli nič dobrega. Slabše se nam ne more goditi, kakor se nam godi sedaj.

Na delo torej, dokler je čas! Ako v boju tudi podležemo, nič ne de, vsaj zavest bomo imeli, da smo storili svojo dolžnost in da smo žrtve — svojega prepričanja!

Boj nam je napovedan, in sicer hud boj. Braniti se hočemo. Braniti hočemo in moramo sebe in šolo, drugače preti pogin nam in šoli. Vprašanje nastane, kako naj se branimo in bojujemo? Sovražnik je mogočen, ošaben, neizprosni in neprizanesljiv; ima vsa sredstva na razpolaganje: denar, leco in nerazsodno ljudstvo za seboj. Ne obupajmo! Mnogo je še takih med našim narodom, ki znajo misliti s svojo

glavo in ki niso kimavci. K tem pojdimmo! Prepričajmo jih o novodobni pogubni politiki ter jih prosimo, da začnejo tudi oni druge svariti in učiti! Vplivnejša ko je oseba, tem bolj se bo izplačal trud. Ako vsak učitelj pridobi nekaj takih veljavnih mož v svojem okolišu, se stvar polagoma začne samaobsebi razvijati. Naše ljudstvo bere premalo. Širiti je treba naše politične liste med narod, da se ljudstvo začne misliti.

Učitelj naj uči! Uči naj z besedo in dejanjem! To velja zlasti sedaj bolj, nego je veljalo kadarkoli prej!

Zdravljenje naših bolnih razmer.

Mnoge neznosne razmere, ki jih ustvarja nekdo v ptuj-skem, ljutomerskem in konjiškem okrajnem glavarstvu, nadalje gnile šolske in učiteljske razmere po nekaterih drugih glav-arstvih na Štajerskem so dalo zavednim, čuječim in izku-šenim tovarišem dovolj utemeljenega povoda, otvoriti v „Učiteljskem Tovarišu“ na korist zatiranemu učiteljstvu in slovenskemu šolstvu tovariško zdravniško pisarnico, v kateri se bodo naročnikom in drugim cenjenim čitateljem „Učitelj-skega Tovariša“ dajali recepti za zdravljenje njihovih bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, narodnostnih in političnih šolskih razmer.

Plačujočim naročnikom „Učiteljskega Tovariša“ se bodo ti recepti priobčevali brezplačno, a morajo za vsako vprašanje priložiti dve poštni znamki po 10 h za korespon-denco med uredništvom in dotičnim tovarišem „doktorjem.“

Vprašalci-nararočniki, ozirama neplačujoči naročniki pa morajo nakazati našemu uredništvu po poštni nakaznici za sleherno prašanje po eno krono, kateri znesek se po odbitku poštne za dopisovanje med uredništvom in dotičnim poro-čevalcem „doktorjem“ izroči „Zavezini“ blagajnici v nadaljno upravo.

Na vprašanja, ki ne bodo ustrezala tem pogojem, se ne bomo ozirali.

Mnogokateri tovariš (in tovarišica) je moral radi zakrk-njenega pravnega čuta svojih sotovarišev nadučiteljev, nad-zornikov krajnega šolskega sveta itd. preboleti krivice, ne da bi si bil mogel poiskati sveta in pomoči. Temu nedostatku bomo izkušali odslej odpomoči s tovariško zdravniško ali pravzaprav s pravno pisarnico svojega lista, ki jo bodo ure-jali temeljito učeni „doktorji“.

Morda bo baš ta pisarnica tvorila najzanimivejši del lista ter bo več pripomogla k organizaciji učiteljstva nego vsi prazni vzdih po neučiteljskih časopisih ter bos svetom in dejanjem uspešnobranila učiteljske stanovske družabne in šolske zadeve pred napadi, šikanami, krivicami itd., najsi pridejo od koderkoli.

I.

Vprašanje:

Moj okrajni šolski svet je izdal pred leti ukaz, da je vsakokratni katehet moje šole član mojega krajnega šolskega sveta. Šola, na kateri delujem, ni namreč v kraju župne cerkve temveč pri njeni podružnici. A tudi na šoli v kraju župne cerkve ni ondotni župnik, temveč kaplan kot katehet član ondotnega krajnega šolskega sveta. Ali se ta ukaz strinja z zakonom z dne 8. februarja 1869., veljavnim za Štajersko?

Sršen.

V zakonu z dne 8. februarju 1869., veljavnem za voj-vodino Štajersko, pravi točka c § 6., da sestoji krajni šolski svet med drugimi tudi iz enega veroučitelja vsake, v občini se nahajoče verske družbe. Na prvi pogled tega be-sedila bi se pri plitvem presojevanju mislilo, da je katehet tvoje šole zakoniti član krajnega šolskega sveta, kar pa ni res, kakor bom v naslednjem obrazložil:

1. Vprvo se je treba ozreti po pojmu „veroučitelj“ ter si predočiti, koga je zakonodajalec s tem mislil. Kaplan, oziroma katehet ni veroučitelj v pravnem pomenu besede, temveč on je le župnikov duhovni pomočnik. Veroučitelj v farni občini je edino le župnik, ki je v ta namen na fari po kanoničnem pravu „inštalovan“ tako, da „ga sicer škof lahko radi nepokornosti suspendira od izvrševanja službe božje, a odstavi ga proti njegovi volji od župnije brez po-sebnih deliktov nikdar ne more. Župnik je obenem veroučitelj v šoli; nadomestujejo ga njegovi pomočniki, kaplani. Ako bi v točki c § 6. imenovanega zakona bil dejanski katehet kot veroučitelj označen, tedaj bi ne smel biti član krajnega šol-skega sveta noben župnik, ki ni obenem katehet ter bi sle-herni katehet postal član krajnega šolskega sveta. Tako bi se lepo pripetilo, da bi v krajnih šolskih svetih po takih krajih, kjer je radi dveh, treh šol po več katehetov, bila dva, trije i. t. d. kateheti člani krajnega šolskega sveta. Tako tolmačenje zakona bi vodilo do konfuzije.

2. Da si tvoj okrajni šolski svet v tej zadevi dotične določbe v rečenem zakonu ni prav tolmačil, sledi tudi iz točke c § 11. državnega zakona z dne 25. maja 1868., s katero se določajo osnovne določbe o razmerju šole k cerkvi. Tam stoji doslovno, da prehaja s tem zakonom dosedanj, namreč do-takratni delokrog duhovne in posvetne šolske oblasti krajnih dušnih pastirjev in krajnih šolskih ogled na krajni šolski svet. Ker je s tem zakonom prešel delokrog dušnega pa-stirja v šolski zadevi na kraj. šol. svet, je dal postavodajalec krajnemu dušnemu pastirju v krajnem šolskem svetu sedež in glas. Z vprašanjem, koga je postavodajalec pod izrazom „krajni dušni pastir“ mislil, si ni treba mnogo glave beliti. Krajni dušni pastir je „inštalovani“ župnik, ne pa dekreto-vani kaplan, ki je le njegov pomožni duhovnik.

3.) Ako morda daje knezoškofijskemu konzistoriju v Mariboru kateri cerkveni zakon pravico določiti, da je v iz-jemnih slučajih smatrati tudi kaplana za veroučitelja v zako-nitem pomenu besede, tedaj ima konzistorij, a ne okrajni šolski svet določiti, kdo bodi kot „veroučitelj“ član dotič-nega krajnega šolskega sveta.

Iz praktičnega stališča bi morda češče ugajalo, da bi bil katehet član krajnega šolskega sveta mesto župnika, ali tudi ne, kar pa na pravno tolmačenje zakona ne sme prav nič vplivati.

Zanimivo bi bilo, ako bi kateri krajni šolski svet hotel to zadevo spraviti v tir do upravnega sodišča, oziroma naj blagovolijo tovariši morebitne tozadevne že izdane, a meni neznane razsodbe šolskih oblasti sporočiti „Učiteljskemu Tovarišu“.

Dohtar Jona.

Kritikujoči glasovi.

Učitelj na kolena! V „Gorenjcu“ z dne 14. t. m. čitamo ta-le dopis: „Slovenec“ je priobčil v ponedeljkovi 259. številki poročilo o cerkniškem shodu. Da se je dr. Šu-steršič tudi na tem shodu zaletaval v učiteljstvo, kolikor mo-

goče, je samoobsebi umevno. Čvekal je, da je ta stan res slabo plačan, a poslušajte, kaj je generalissimus povedal dalje: „ — — — na drugi strani pa bi se moralo bolj štediti pri novih šolah. Žalostno je v istini, gledati v vasi raztrgane bajte, v sredi pa šolsko palačo“. In tako ta ljubeznivi osrečevalec slovenskega naroda še naprej pridiguje svojim nerazsodnim poslušalcem. Da mu pri tem nerazsodna masa burno pritruje, zato že preskrbe kaplančki. Vsakdo, ki je le količkaj imel vpogleda v naše ljudske šole na kmetih, ki so po večini enorazrednice in dvorazrednice, mora nepristransko priznati, da je v njih komaj toliko prostora, da more učitelj za silo stanovati v šoli, če je pa kaj družine — no, potem morajo učiteljevi otroci spati na tleh, ker v dveh majhnih luknjah ni prostora večim posteljam poleg druge najpotrebnejše sobne oprave. Dr. Šusteršič naj poizkusi izposlovati učiteljem — celibat, potem ne bo treba za učitelja zidati dveh sobic, marveč bo učitelj lahko prenočeval kar v drvarnici ali pod streho. Naj bi se Šusteršič rajši brigal za „farovške palače“, kjer je vsaki kuharici odločeno večje stanovanje kakor učitelju in njegovi družini.

Ker pa baje učiteljstvo napada dr. Šusteršiča in — kakor je rekel dr. Tavčar v deželni zbor — uradno priznalo najslabšega učitelja na Kranjskem, dobrepoljskega Jakliča in ker je „glasilo liberalnega učiteljstva na surov način žalilo poslance katoliško-narodne stranke in podlo blatilo ugled (o jejmine) poslanca Jakliča“ — pravi dr. Šusteršič, da, „dokler liberalno učiteljstvo za te nesramne psovke ne da klubu katoliško-narodnih deželnih poslancev zadostila, toliko časa vprašanja o zboljšanju učiteljskih plač ne pustimo v razpravo“.

Učitelji — na kolena, in dr. Šusteršič vam podeli odvezo. Prosite odpuščanja, da se vam milostno odpusti, kar ste zakrivali po mnenju dičnega Šusteršiča in plače se vam povišajo. — Pa stojte, ne gre tako hitro, je še drug pogoj: „Predno pride zadeva o zvišanju učiteljskih plač v deželni zbor, mora biti razširjena volilna pravica.“ Čujte, učitelji! Šusteršič zahteva dalje od vas, da podaste izjavo, da se ne strinjate s tem, kar počenjajo „nevredni tovariši“, in da pritiskate na one, katerim ste v zaslombo, na liberalne poslance, da glasujejo za izpremembo volilnega reda. Učitelji — vnovič na kolena! Dr. Šusteršič pa vam podeli absolucijo in blagoslov — potem pa pojdite od kraja do kraja in agitirajte za splošno in enako volilno pravico. Dokler tega ne storite, dotlej se v deželni zbor ne bo razpravljalo o zboljšanju vašega gmotnega stanja. To je dr. Šusteršič dovolj jasno povedal v nedeljo na ljudskem shodu v Cerknici. Tedaj Šusteršiča in Jakliča prosite za odpuščanje, ker niste drveli za njima čez drn in strn, potem agitirajte za splošno in enako volilno pravico — pa vam bo pomagano. — Ubogo kranjsko učiteljstvo, ki daruješ vse svoje dušne in telesne moči domovini, splaval ti je zopet up v boljšo bodočnost po vodi. Ravnaj se po geslu: „Kakršno plačilo, tako delo.“ Dovolj trpljenja, učiteljstvo gotovo ne more več prenašati tolikanj brezvestnega ravnanja: in naj se te preganja še tako. — Vsak delavec dela toliko, za kolikor je plačan! Sicer zaraditega žalostna nam majka, a odgovorni bodo brezvestni narodovi izkoriščevalci in zavodniki.

Dopisi.

Goriško.

S Krasa nam piše prijatelj: V deželi neverjetnosti, piše „Soča“, je vse mogoče, kar dokazuje tudi nadučiteljska nagrada v sežanskem okraju za poučevanje čez postavno določenih 30 tedenskih ur.

V R-u zbolela učiteljica ni mogla septembra in oktobra t. l. vršiti svojih stanovskih dolžnosti. Tedaj je tamkajšnji nadučitelj poučeval 3 dni v tednu I. razred in 3 dni II. razred, in sicer septembra, ko ni dohajal katehet, 39 ur in oktobra 36 ur v tednu, torej v obeh mesecih nad 60 ur čez zakonito dolžnega poučevanja. S poukom združenih poprav šol. nalog in vaj ter spisovanjem tednika i. d. se je trudil nad 20 ur, a c. kr. okr. šol. svet ga je nagradil za nad 80 urno delovanje z 50 K (petdesetimi kronami), t. j. za vsako uro 60 vinarjev. Uvaževaje, da je dotični nadučitelj zaradi šolanja svojih otrok v denarnem pomanjkanju; da še celo finančni služabniki dobivajo denarne pomoči za šolanje svoje dece, a da se je njemu krvavo zasluženi izboljšek prikrajšal, je že vnebovpijoča krivica. Marsikateri srednješolec poučuje svojega tovariša, pa dobiva za vsako uro krono, a nadučitelj, poučevaje nad 70 učencev, je dobil 60 vinarjev. Učiteljstvo ima v c. kr. okr. šol. svetu svoja dva zastopnika. Kaj vendar delata?! Mogoče, da se njihova glasova ne upoštevata, potem boljše, da jih ni, saj takih dobrot bomo deležni brez njihove navzočnosti ter jih že naprej odklanjamo, kakor bi ne bil oni nadučitelj sprejel onih 50 kronic, ko bi ne bil v takem pomanjkanju!

Brez daljšega komentara, saj smo v deželi neverjetnosti! Učitelj bodi ponižen hlapčič, kakor mislijo nekateri kraški župani in mežnarji, pa tiho dihaj, da ne užališ katerih svojih namišljenih predstojnikov!

Istra.

Penzijski zakon. Učiteljstvo v Istri nestrpno pričakuje regulacije penzije. Že lansko leto se je mislilo, da se to izvrši v deželni zboru. V letošnjem zasedanju smo bili pa kar gotovi, ko smo čitali, da ima stvar v rokah šolski odsek.

Ali kakor se godi učiteljstvu v nekaterih bližnjih deželah, takisto se godi tudi nam.

Italijanski poslanci so zavrnilli naše v zaključni seji: „Vi ste krivi, vaša obstrukcija je kriva, da ni učiteljsko vprašanje prišlo na dnevni red.“

Slovanski poslanci pa so rekli: „Vi ste krivi, ker niste vsak dan imeli seje.“

In končni rezultat vsega tega je, da mora učiteljstvo trpeti. Učiteljstvo naj le čaka — dokler se stvar izigra!

Iz Savinjske doline nam pišejo: V soboto, dne 7. novembra smo spremili k večnemu počitku g. Valentina Jarca, nadučitelja v Braslovčah. Nad 40 tovarišev in tovarišic je prihitelo od vseh strani izkazat blagemu pokojniku zadnjo čast. Pred stanovanjem in na pokopališču mu je zapelo braslovsko pevsko društvo ganljive žalostinke; na grobu pa mu je govoril v slovo braslovški g. kaplan.

Valentin Jare se je rodil l. 1844. v Šenčurju pri Kranju. Služboval je celih 33 let; v Braslovčah je deloval 13 let. Radi svojega ljubeznivega vedenja in svojega plemenitega značaja je bil pri vseh slojih priljubljen. Tovariši Savinjske doline pa smo imeli v njem odkritega prijatelja in vrlega tovariša. Blagi pokojnik je bil tudi vrl narodnjak, kakršnih

je danes malo. Kot siv starček je vedno z mladeniško navdušenostjo govoril o narodnostnih idealih ter mlajše tovariše navduševal zanje. Udeležil se je še letos „Zavezinega“ zborovanja v Brežicah kot delegat savinjskega učit. društva ter je bil tam prav dobre volje. Kmalu potem je jel bolehati, in bolezen se mu je vedno hujšala, dokler ga ni neizprosna smrt iztrgala iz naših vrst. Bodi mu zemljica lahka!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Drugi redni občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ bo v nedeljo, dne 27. decembra 1903 ob 10. uri dopoldne v „Mestnem domu“ v Ljubljani po nastopnem dnevnem redu: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju. 3. Poročilo blagajnikovo o dosednji denarni upravi. 4. Odobrenje računov o društvenem gospodarstvu. 5. Proračun za prihodnja tri leta. 6. Odobrenje poslovnika. 7. Govor ravnatelja g. H. Schreinerja o prihodnji smeri društvenega delovanja. 8. Volitev a) 9 odbornikov in treh namestnikov, b) treh presojevalcev računov. 9. Nasveti posameznih članov, ki pa se morajo vsaj do 5. decembra 1903 naznaniti odboru, da jih poprej odobri in postavi na dnevni red. Ob 2. uri popoldne bo istotam predavanje profesorja g. V. Bežka o razvijajoče-upodabljaljoči metodi.

Po treh letih bo stopil odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v prvi triletni upravnici dobi in da prejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v kolikor možno obilem številu udeležijo občnega zbora.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“ v Ljubljani
dne 10. novembra 1903.

H. Schreiner, predsednik. Fr. Gabršek, tajnik.

Opomba. Obenem se naznanja, da izidejo letošnje društvene knjige meseca decembra. Zato naj nemudoma pošlje letnino (4 K), kdor želi biti še uvrščen v Imenik, ki se ravnokar dotiskuje. Zlasti prosimo gg. poverjenike, ki še niso poslali letnine, da store to brez odloga.

Odbor.

Belokranjsko učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v četrtek, dne 10. decembra 1903., ob 10. uri dopoldne v šolskih prostorih v Črnomlju. Dnevni red. 1. Hospitacija v I. razr.: Računski slučaj $6 + 2 = ?$ in $6 + . = 8$ po A. Črnivčevi računici. — Nastopi g. M. Dolenc. 2. Ogled A. Boppovega fizikal. aparata in nekaj poizkusov z njim. — Eksperimentira g. Fr. Šetina. 3. Razgovor o postavljanju spomenikov umrlim tovarišem. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti.

V Črnomlju, 24. novembra 1903.

Za odbor:

Ivan Demšar, t. č. tajnik. Fr. Šetina t. č. preds.

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo dne 19. novembra v Krškem. Ta dan je sigurno eden izmed najimenitnejših, kar jih je imelo društvo ves čas svojega obstoja. K zborovanju se je namreč zbralo 60 učiteljev in učiteljic. Tega števila še ni doseglo nobeno kranjsko učiteljsko društvo. Srečni smo bili, ko smo videli, kako se zbira zavedno krško učiteljstvo.

Naše zborovanje so počastili tovariši iz zelene Štajerske, mnogobrojno so prihiteli k nam tovariši iz sosednega litjskega okraja. Meščansko učiteljstvo je bilo zbrano korporativno. Z velikim zanimanjem so sledili našim razpravam trije — duhovniki, ki so imeli pač lepo priliko videti, kako impozantno nastopa napredno učiteljstvo in kako neumorno deluje v prosepah šolstva. Vsem častitim gostom bodi na

tem mestu še enkrat izrečena iskrena zahvala na njih prijazni udeležbi pri našem zborovanju!

Prvo točko dnevnega reda (hospitacija iz prirodoznanstva „Lastovica“ v III. razredu) je gđc. Zirerjeva častno rešila. Gđc. učiteljica nam je podala krasno učno sliko ter s svojim prelepim nastopom dokazala, da je mogoče z dobro premišljenim poučevanjem dognati velike uspehe.

V risarski dvorani je nastopil meščanski učitelj gosp. Karel Humek v risanju z učenkami V. razreda. Učna snov: Krog. Za to točko se je učiteljstvo posebno zanimalo, ker je g. Humek pripoznan strokovnjak v risanju. Nismo se varali. G. Humek je nastopil pred nepripravljenim razredom z ono sigurnostjo, ki je lastna veščakom. Vse predavanje je bilo jako zanimivo in kaj živahno. Uspeh je bil prelep.

Razvila se je kratka debata o obeh nastopih ter se izrekla zahvala gđc. Zirerjevi in g. Humku na dovršenih učnih slikah.

V jedernatem govoru je potem slikal g. Humer solučno in senčno stran Marinovega navodila k risanju v ljudski šoli. Ta jako zanimiva in strokovnjaška kritika bo tiskana posebej.

Potem je čital g. nadzornik Stiasny svoj izborni sestavljeni referat „Kako doženemo samostojnost učencev pri računanju“. V tem referatu nam je podal g. nadzornik mnogo praktičnih migljajev za pouk v računanju.

Radi pomanjkanja časa se je moral Magerlejev referat („Naše ukoslovne težnje“) odložiti za prihodnje zborovanje.

Pri skupnem banketu je otvoril g. nadzornik vrsto napitnic. V vznesenih besedah je pozdravljal čilo krško učiteljstvo, ki se ne straši ni truda ni stroškov pri svojem neutrudljivem delovanju za prosepah šolstva. Pozdravlja goste iz litjskega okraja ter pripije tovarišem iz zelene Štajerske. G. Mešiček iz Sevnice napije g. nadzorniku kot prijatelju učiteljstva.

Vrstile so se potem mnoge navdušene napitnice, ki so jasno pokazale, kako velik korak je naredilo krško učiteljstvo naprej ter si s svojim energičnim nastopom in svojo stanovsko zavednostjo pridobilo srca vseh stanov. Takega učiteljstva pač ni mogoče vpreči v jarem mračnjaštva.

V bratski slogi med navdušenimi govori, petjem in godbo je potekel čas bliskovito. Ločili smo se z zavestjo, da nam morajo kmalu napočiti boljši dnevi.

Ivan Malnarič.

Štajersko.

Učit. društvo za celjski in laški okraj ima redno zborovanje v nedeljo dne 6. dec. t. l. ob pol 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju z nastopnim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Predavanje: „Spisovanje krajeznanstev in domoznanstev. 5. Iz šolske prakse.

K prav obilni udeležbi vljudno vabi v imenu odbora

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj zboruje dne 6. decembra t. l. v Brežicah po nastopnem vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo o glavni skupščini „Lehrerbunda“. 4. Iz šolske prakse. 5. Predavanje. 6. Zelje in nasveti. Zborovanje se prične ob pol 10. uri v šoli.

K obilni udeležbi vabi vljudno

odbor.

Mesečno zborovanje ormoškega učiteljskega društva se vrši dne 3. decembra t. l. v ormoški slovenski šoli. Začetek ob 10. uri predpoldne. — Vzpored: 1. Dopisi. 2. Poročilo o zborovanju „Lehrerbunda“ v Lipnici; poroča g. Pokrekar. 3. Drugi plačilni razred in deželni zbor. 4. Predlogi in nasveti.

K prav obilni udeležbi vabi najvljudneje

odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 10. decembra 1903 dopoldne točno ob pol 11. uri v okoliški šoli s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi.

3. Poročili o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze“ in „Lehrerbunda“. 4. „Iz katerih pedagoških in zdravstvenih oziror je preložitev naših glavnih počitnic na primernejšo dobo umestna?“ (Predava g. Fr. Podobnik.) 5. Slučajnosti. K prav obilni udeležbi vljudno vabi

Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo v novem šolskem letu prvokrat dne 12. novembra v prostorih slovenske petrazrednice v Konjicah. Zbralo se je bilo lepo število kolegov, ki se niso strašili niti dolge poti niti stroškov, da pohitijo zopet po daljšem razstanku v družbo tovarišev. Žalibog se pa ne more tega konstatovati tudi o dražestnih gđ. tovarišicah; razen dveh, ki še nista izostali niti od enega zborovanja, se druge prikažejo le redkokdaj. Kaj je neki temu krivo? Društvo, ki goji kolegialiteto, skrbi za prospeh šolstva in naših socialnih razmer, naj bi pač bilo zatočišče učiteljstva vsega okraja.

Po pozdravu predsednikom je sledil zapisnik zadnjega zborovanja in za tem letno poročilo g. zapisničarice o društvenem delovanju. Nato je predaval g. tovariš J. Čeh iz svoje šolske prakse o ulomkih. Pokazal nam je jako instruktivno, kako naj se nazorujejo in pojmujejo ulomki, v kakšnem obsegu in kako naj se operira z drobci, da bo imela ta panoga računstva res tudi praktičen pomen; posneli smo iz predavanja tudi, da naj se pismeno računanje z ulomki iz večine izpusti, ker je le minimalne vrednosti, goji pa naj se tembolj računanje na pamet. O tem predmetu se je vnela po končanem referatu prav živahna debata, v kateri se je posebno razpravljalo, kje naj se prične z ulomki. Večina je bila za to, da šele na srednji začetek, na višji stopnji pa šele pravilno računanje z njimi.

Ker nam je bil čas tesno odmerjen, se je moralo poročilo tov. g. Pukmeistra o zborovanju „Bunda“ v Lipnici na prihodnjič odložiti. Na dnevni red je prišla za tem volitev novega odbora; ker je dosedanji g. predsednik J. Čeh že v naprej absolutno odklonil vsakršno novo izvolitev, je bil skoro soglasno izvoljen novim predsednikom tov. g. Mirko Kožuh v Konjicah.

Staremu g. predsedniku pa je izrekel g. L. Tribnik v imenu vseh za njegovo skrbnost, agilnost in nesebično požrtvovalnost v zastopanju društva presrečno zahvalo. Omeniti mi je tudi, da se je na predlog tov. g. Zupančiča izvolila deputacija, obstoječa iz treh članov, ki bo pri deželnih poslancih delovala na to, da se čim prej uveljavi predlog, ki ga je v dež. zboru štajerskem stavil posl. Robič.

Po končanem uradnem delu smo se sešli v Narodnem domu. Želeti bi pač bilo, da bi se pred vsakim zborovanjem vsi sešli k skupni pevski vaji, zakaj upati nam je, da bomo pod tako odličnim pevovodjem, kakršen je tov. g. Ferdo Rosenstein, še zakročili marsikatero veselo. Tudi petje bo imelo privlačno silo, da bodo člani tem rajši prihajali k društvenim zborovanjem. Prihodnje zborovanje so vrši po novem letu dne 7. januarja v Konjicah.

Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 19. nov. v Št. Pavlu. Vkljub skrajno neugodnemu vremenu se je zbralo skoro vse učiteljstvo vranskega okraja. In kaj nas je zbralo vleklo v Št. Pavel, ki stoji znanj našega okraja? Gospod J. Vidic, častni član savinjskega učiteljskega društva, vpokojeni nadučitelj ter starosta savinjskega učiteljstva, ki je obhajal ta dan šestdesetletnico svojega rojstva. Predsednik g. Farčnik je v dolgem govoru razložil zbranim učiteljstvu pomen tega dne za g. slavljenca, njegove sorodnike ter za zbrano učiteljstvo. G. slavljenec je osivel v svoji težavni službi. Prebil je v dolgi vrsti let svojega učiteljevanja mnogo veselih, pa tudi mnogo bridkih trenutkov. Želeč mu, da bi še dolgo vrsto let užival g. slavljenec zasluženi pokoj, je končal g. predsednik svoj govor s trikratnim živio-klicem. Došlo je tudi več brzojavnih pozdravov.

Nato smo pričeli z zborovanjem. G. predsednik je pozdravil nove člane gg. Pustika, Vrabla in Petrika. Spominjal se je pred kratkim umrlega tovariša g. V. Jarca; v znak sožalja smo vsi vstali. Namesto venca smo zložili 22 K za dijaško kuhinjo v Celju. G. Meglič je predaval o domovinoznanskih črticah o Vranskem, kar smo vsi z zanimanjem

poslušali. Kdor pozna Vransko, ta se je moral čuditi, kako skrbno in natančno je bila sestavljena ta razprava. Sklenilo se je nadalje, da ostane društvo še pri „Lehrerbundu“. Prihodnje zborovanje se vrši začetkom pomladi na Gomiljskem. Za predavanje se je prijavil g. J. Jakše.

Po zborovanju se je razvila živahna zabava, ki je trajala pozno v noč. Napivali smo g. slavljenca, gospé soprogi, gg. sinovom ter prepevali lepe narodne pesmi.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo dne 8. listopada v okoliški šoli celjski ob izredno dobri udeležbi. Po običajnem pozdravu predstavi predsednik nove člane, in sicer: gg.: Pirkoviča in gđ. Pirkovič, Laha, Mithans in gđ. Klein. Po prečitaniu in odobrenju zadnjega zapisnika nam je podal Exel jako pregledno in temeljito sliko o zborovanju letošnje glavne skupščine „Lererbunda“ v Lipnici. Naj omenim med drugim samo to, da pripada „Bundu“ 28 društev s približno 800 člani, 340 novih naročnikov društvenega glasila, 1400 K dolga pri uredništvu, pridobitev 1 slovenskega odbornika v društveno vodstvo, tako da ima Spodnji Štajer $\frac{1}{3}$ odbornikov, zanimivo podavanje o risarskem pouku prof. Veselja, disciplinarni zakon, anonimne ovadbe, častno sodišče i. t. d. Po podavanju se je vnela jako živahna debata o stališču, ki ga zavzema naše društvo napram „Lehrerbundu“. Sklene se sledeče: Naše društvo ostane tudi nadalje član „Lehrerbunda“; v to svrhu plača vsak društvenik 6 K udnine na leto, v katero vsoto je vračunjena tudi naročnina „Bundovega“ glasila in sploh vsi stroški, ki jih ima društvenik prispevati. Članarina se bode plačevala polletno. Tako smo sedaj na čistem. Spominjamo pa se s tem tudi tistih tovarišev, ki se le preradi izogibljejo svojega duševnega ognjišča — učiteljskega društva!

Slovenje-bistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 12. nov. t. l. v Slov. Bistrici. Po običajnem pozdravu g. predsednika, ki izrazi svoje veselje nad obilno udeležbo in novim članom g. Šerbakom, nadučiteljem pri Sv. Martinu na Pohorju, se je odobril zapisnik zadnjega zborovanja.

Nato nam je opisal g. Špan, poslanec našega društva vtiske, ki jih je napravilo nanj učiteljsko zborovanje v Lipnici. Podal nam je tudi jedro Veseljevega predavanja o risanju. G. predavatelj je žel vsestransko priznanje, in burno ploskanje je bilo dokaz, s kakim zanimanjem smo poslušali njegove besede. G. I. Killerju se izreče enoglasna zaupnica z iskreno zahvalo za trud pri neustrašnem delovanju za blagor štajerskega učiteljstva.

Potem je predavala g. Ivica Kralj „Kako je vzgajati šolsko mladino k zadovoljnosti v malem“. Tudi njena izvajanja smo poslušali z velikim zanimanjem. Naj služi to predavanje v spodbujajo cenj. kolegijam našega okraja!

Nato še opozori g. predsednik mlajše učitelje, ki so ravno prebili drugo izkušnjo, na važnost društev „Selbsthilfe“ in „Jubilejska samopomoč“ in da je ravno sedaj najprimernejši čas k pristopu in sklenu zborovanje s klicem: „Na svidenje v četrtek 7. januarja 1904.“

Omeniti še hočem nekaj o predzadnjem zborovanju „Slov. bistriško učiteljsko društvo je izrazilo željo, naj južno-štajarska učiteljska zveza deluje na to, da bi se v vseh šolah rabile iste uradne tiskovine istega jezika, v katerem se poučuje. Tudi tedaj smo imeli dvoje predavanj. G. nadučitelj Vobič je predaval o vzgojevalni nalogi ljudske šole, kako bi se s posebnimi oblastvenimi naredbami ta naloga izboljšala, g. R. Košar pa o duševnem motenju v otroški dobi. Obe predavanji sta zborovalce jako zanimali.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 11. številki to-le vsebino: 1. Fr. Hubad: Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. — 2. Viktor Bežek: Razvijajoče-upodablajoča metoda v službi „materinske šole“ in otroškega vrtea. — 3. I. Šega: Preosnova učiteljske v Avstriji. — 4. I. Šega: Pedagoški utrinki. — 5. Književno poročilo. — 6. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki.

Koledar družbe av. Cirila in Metoda za prestopno leto 1904. Namesto običajnega „Vestnika“ je izdala letos Ciril Metodova družba svoj poseben koledar. Na prvem mestu prinaša koledar (str. 1—23) navadne koledarske stvari in poštne določbe. Jako so nam tu ugajali napisi, pridejani posameznim mesecem, n. pr. Ljubimo svoj krasni jezik! Govorimo čisto slovensko! Ne prodajajmo slovenske zemlje tujcem! itd. Ako bi se Slovenci tesno oklenili teh lepih navodil, bi nam kmalu napočili lepši dnevi. Drugi del koledarja (stran 24—54) je namenjen zabavi in pouku. Na teh kratkih straneh najde bralec mnogo več nego bi pričakoval. Tu čitamo navdušeno pesem „Domovina“, ki jo je l. 1863. zložil pokojni trnovski dekan Ivan Vesel. Pesmi sledi živatopis (s sliko) pesnika. Napisal ga je z velikim spoštovanjem do pokojnika trnovski župnik Ivan Vrhovnik. Pisatelj nam kaže pokojnika kot vzornega duhovnika, plemenitega rodoljuba (Ivan Vesel je postavil za svojo glavno dedkinjo Ciril-Metodovo družbo) in se zlasti natanko bavi z njegovim pesniškim delovanjem. Izvirnega je Vesel malo napisal, klasični so pa njegovi prevodi iz ruščine in pa od njega metrično preloženi Psalmi. Med živatopis je vpletenih par prav mičnih Veselovih izvirnih pesmi. Z Veselovim živatopisom čitamo štiri pesmice, ki jih je prevel iz ruščine pokojni Dragotin Kette in ki so tukaj tiskane prvič. Ksaver Meško je spisal za Koledar prav mično črtico izza mladostnih let, naslovljeno „Zapadla zvezda“, Iv. Nep. Resman pa v pesmi „Kunovka“ (1878—1903) proslavlja slovenske junake, ki so se bojevali v Bosni. Zabavni del koledarja zaključujejo jako zanimive „Drobnosti o Prešernu“. Tomo Zupan pripoveduje o iztisu „Krsta pri Savici“, ki je njegova last in ki ima na drugi strani od Prešerna samega napisano posvetilo: „Donam auctoris für meinen Vetter Johann Prešern Hörer der Physik“. Ivan Vrhovnik, marljivi raziskovalec naš polju naše slovstvene zgodovine, pa je zasledil drug iztisk „Krsta pri Savici“, ki ga je pesnik podaril Frančišku Smuku, p. d. Vodopivcu na Viru pri Domžalah in napisal vanj to-le posvetilo: Gospodu Smuku. Naj štejejo vsi drugi dnar, Za vino pevc da pesem v dar. Dr. Prešern.“ Franu Smuku, ki je umrl l. 1844. in leži pokopan v Dobu, je tudi najbrže Prešeren napravil nastopni nagrobni napis: „Ruhe sanft zu früh verwelkter Vater, Mühsam, sorgvoll war deines Lebens Lauf, Weinend stehen deine Kinder hier am Grabe, Senden Bitten für dein Heil zum Schöpfer auf.“ — Harambaša pripoveduje o Prešernu kot kadilecu in opisuje pipo, iz katere je kadil Prešeren. Ta pipa je sedaj last gospe Marije Potočnikove, hišne posestnice v Ljubljani. Spisu je kot vinjeta pridejana podoba te pipe. — Zabavnemu delu sledi družbin vestnik za XVI. in XVII. društveno leto iz peresa društvenega tajnika dekana Antona Žlogarja. — Koledarju je dodan zaznamek knjig, ki jih je izdala Ciril-Metodova družba, in pa inserati domačih tvrd. — Ciril-Metodov koledar je prijetno opremljen in stane l K 20 v. Ker nam podaja tako zanimivo poučno-zabavno berilo in ker je izkupiček namenjen družbi, ga cenjenim bralcem priporočamo v prav marljivo mnogobrojno nakupovanje.

Prof. M. Pirnat.

Gluhonjemi, njihov uzgoj i izobrazba. Napisao Josip Medved, učitelj gluhonijeme djece. Nakladom pisca. Tisak Dionične tiskare u Zagrebu. 1903. Str. 18. — Znani strokovnjak g. Medved piše v tej knjižici v poljudnem slogu in jeziku o vzgoji in naobrazbi gluhonemih otrok. Brošura, razdeljena v 8 poglavij, bo gotovo zanimala vsakogar, najbolj seveda strokovnjake. Temeljito Medvedovo delo toplo priporočamo.

Stenski koledar za leto 1904. Založil Jernej Bahovec, trgovec s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem v Ljubljani. Cena 40 h, po pošti 50 h. Tiskal A. Slatnar v Kamniku. Priporočamo!

Vestnik.

Učiteljske vesti. Nadučiteljem v Hotederšici je imenovan g. Teodor Schuller, doslej učitelj-voditelj v Babinem polju. — Nadučiteljem pri Sv. Katarini nad Trbovljami je imenovan odotni učitelj-voditelj Adolf Pahor. — Učite-

ljici Karolini Kranje pri Sv. Barbari v Halozah se je dovolilo poročiti se z ondotnim učiteljem Rud. Koemutom.

Novi krajni šolski nadzorniki v krškem okraju. Tudi znamenje časa! Izmed 30 ravnokar imenovanih krajnih šolskih nadzornikov v krškem okraju ni nič manj kot 16 župnikov in kaplanov in le dva nadučitelja.

Poročil se je učitelj Ivan Vozel v Trebnjem z gdč. Olgo Romovo, nadučitelj Valentin Zavrl v Begunjah z gdč. Avguštino Lindlovo. Čestitamo!

Kje ste, gospod državni pravdnik? Na Kranjskem se dogajajo čudovite reči: Voditelj klerikalcev, dr. Šusteršič, ščuje slovensko ljudstvo na ubojstvo, ki naj razkolje črepinje naprednega učiteljstva in razmeče njegovega rojstva kosti, da jih bo še na sodnji dan zaman iskalo, ako si jih prej ne numerira. Pa to ni šala, to je gola resnica! Dne 15. novembra 1903. l. je „govorilo staroslavno mesto Škofja Loka z okolico“, kakor verno poroča „Slovenec“, in tega govora višek so bile Šusteršičeve besede: „Kadar bodo liberalni učitelji prirejali protestne shode, naj si natanko seštejejo svoje kosti, sicer bo v deželi še večje pomanjkanje učiteljstva.“ Ali ni to, gospod državni pravdnik, čisto navadno podpihovanje ljudstva, ki naj pograbi vile in kose in pobije do pogina vse napredno učiteljstvo? Seveda čuva Šusteršiča imuniteta, zato sme zbujati med našim „dobrim ljudstvom“ divje strasti, kakor jih sme na enak način vzbujati tam nekje v ribniški dolini naš tovariš-poslanec, ki tudi kleplje kose svojih kmetov, da porazijo vse, kar se ne zgrinja okoli njega. V resnici je škoda, da ne more skočiti takim revolucijonarjem, ki bi tako radi vonjali človeško kri, pravica za vrat, ki bi jim dopovedala, da nismo napredni učitelji stekli psi, da bi nas smel vsak politički konjederec natikati na kole in nam rezati jermene iz kože. Kakor nam kažejo znamenja, se bliža srečnemu slovenskemu narodu romantika političkih rokovnjačev, ki bodo davili naprednjake in v prvi vrsti nas napredno učiteljstvo, da bo tekla kri in se nam bodo odpirala vrata peklenka! Nas so pravzaprav že začeli daviti. Tesno so nam zadržnili pasove okolo ledij, da ne krulijo preglasno lačni želodeci! Radi bi nam tudi zadržnili grla, da bi ne mogli protestovati proti takemu nečloveškemu početju in da bi potem ne mogli niti prositi odpuščanja zato, ker nas tako krvavo žalijo in ščujejo ljudstvo, da naj nas kar kratkomalo pobije! — Dne 22. novembra 1903. l. so se že na klerikalnem shodu v Šmartnem pri Litiji bliskali klerikalni noži, in morda ni daleč doba, ko se bodo vsi taki shodi vršili v senci nožev in bajonetov. Saj ne morejo ostati hujskajoče besede iz ust, iz katerih se tudi tuintam oglasi sv. Duh, brez vidnih uspehov in krvavih posledic! Naši tovariši nam poročajo, da niso sicer še do danes numerirali in poštelili svojih kosti, da pa bi bili v najkrajšem slučaju tudi pripravljeni, zavihati rokave, opirajoč se na doslej ne-kaznovano krščansko moralo, da je treba političkega nasprotnika pobiti do krvi in smrti! Takim moralistom se mora seveda klanjati ves izobraženi svet, zato se jim klanjamo tudi mi, toda samo — s primernim spoštovanjem!

S shoda v Novem mestu. Dr. Ivan Tavčar je priredil dne 14. novembra shod volilcev v Novem mestu. Dotaknil se je tudi učiteljskega vprašanja. Dotični odstavek njegovega govora se glasi: Saj vemo, zakaj se bije sedanji boj. Mesta se hočejo v ozadje potisniti, ona naj nimajo nikakega vpliva in nikakega drugega pomena, nego da dajejo za deželne in kmetske potrebe potrebni denar! Z eno besedo: obglaviti se hočejo naša mesta, vse drugo pa se naj postavi na nivo tistega kmeta, ki niti do pet šteti ne zna, tako da bo nesebični dr. Šusteršič v bodoče še lažje graščine kupoval, in da bodeta kaplan in fajmošter v bodoče svojega kmetiča še uspešneje pod prešo pokladala. Zato se gre in za drugega nič. Zategadelj naj ostanejo tudi naši učitelji tisti helotje, kakor so bili do sedaj, in po dr. Šusteršičevem receptu naj se jim plača poviša iz tistih naklad, ki naj se nalože na davke, katerih ni! Mi pa pravimo, prej nikake volilne reforme, dokler se ne uredi učiteljske plače! (Pri-trjevanje.)

Osebnosti na Koroškem. V stalni pokoj je šel učitelj P. Jarić na Fari. Prestavljeni so: učiteljica B. Sima iz Tinj v Velikovec; učiteljica S. Schmalz iz Grebinja v Trbiž; učitelj F. Marinič v Kapli ob Dravi je imenovan za šolskega voditelja na Strmcu. Nastavljeni so za podučitelje pripravniki: Fr. Katnik v Kapli, Ljud. Skalka v Grebinju, Alojzija Stebe v Tinjah.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je na svojo čestitko Janu Legu povodom njegove 70letnice dobilo od slavljenca to-le pismo: Slavnemu učiteljskemu društvu za gornjegrajski okraj! Predragi mi gospodje bratje! Nimam dosti ugodnih besed, s katerimi naj bi se Vam, predragi mi slovenski bratje, dostojno zahvalil za prelaskavo čestitanje, s kojim ste me ob moji sedemdesetletnici počastili blagovolili. Premišljeval sem dolgo, dolgo časa, kako naj se Vam zahvalim, pa še dozdej nisem našel za to dosti ugodnih besed. Jako ste me presenetili — toliko, da sem se moral solziti, ko sem čital Vaš dopis. Res, Slovenci ste jako hvaležen ter vsega blagega čuta poln narod! Ker torej ne morem zahvaliti se Vam z besedami, bodem za to skrbel, da se Vam zahvalim s činom. — Delam namreč na osnovi, da se končno izda poučna knjižnica za odraslo slovensko mladino na kmetih, da bo tej mogoče vstopati v praktično življenje vsaj s splošnim poznanjem zakonov prirode, tako da zna prihodnjič iz njih koristiti za srečo svojega življenja, in pa tudi — da ne postane poslej neko babjeverno potomstvo! Da se le-ta moja želja uresniči v srečo in blagor dragega mi slovenskega naroda! Prav bratovski pozdrav pošilja Vam, predragi mi gospodje bratje, Vas izmed češkega naroda najbolj ljubeči Jan Legu. V Žižkovu, dne 15. novembra 1903.

Izkušnja učne usposobljenosti za ljudske in meščanske šole so v novembrskem terminu pred ljubljansko izpraševalno komisijo z dobrim uspehom napravili ti-le kandidati, oziroma kandidatkinje: Za meščanske šole: Marija Baltičeva v Ljubljani z nemškim učnim jezikom; uršulinki Filipina Čeh in Tekla Praprotnik s slovenskim in nemškim učnim jezikom; Olga Sittigova s Teharij, Otmar Herbst iz Leitersberg-Krčevine in Alfred Wendler iz Trsta z nemškim učnim jezikom. Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Josipina Černetova iz Slivnice, Matilda Dragatinova iz Št. Jurja ob Taboru, Kristina Volčeva iz Šmartna pri Gornjem gradu, Julija Mikličeva iz Gomilkega, Marija Fajdigova iz Dobruhi, Evgenija Kalanova s Trate, Marija Kovačeva iz Trsta, Pavla Lapajnetova iz Idrije, Marija Od-laskova iz Polja, Ana Poglajenova iz Jurkloštra, Amalija Prevčeva iz Koroške Bele, Emilija Prosenčeva iz Ljubljane, Terezija Požarjeva iz Dobrove, Marija Škabernetova iz Ljubljane, ss. Lidvina Brodnik, Kajetana Grajer, Elicitas Majdič, Justina Martinčič in Romana Štor; nadalje učitelji: Aleksander Alt od Sv. Tomaža, Fran Fabinc iz Čateža, Karel Hlebec iz Polja, Anton Hren iz Središča, Peter Jankovič iz Dobrove, Ivan Levstik iz Toplice pri Zagorju, Miloš Roš iz Dola, Ivan Sprachmann iz Bušče vasi, Ivan Štrekelj z Vrhnik, Vinko Zahrastnik iz Šiške in Rafael Zupanc iz Postojne. Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Kamila Tschadescheva iz Šmartna pri Beli, s. Marija Kotnik iz Feldbacha, Jurij Metzger iz Trsta (z odliko) in Fran Oppitz iz Trsta. Za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Erlinda Bernardova iz Št. Jurja na Ščavnici, Ana Enochova iz Markove pri Ptuj, Ljudevit Dermelj iz Grahovega in Anton Sila iz Št. Ruprehta — Posebno izkušnja iz nemščine je napravil učitelj na Planini, Emil Križman, iz veronauka pa Miroslav Repousch, učitelj na Preski. Štirje kandidati in kandidatkinje so bili reprobirani, dva kandidata pa sta odstopila.

Plače učiteljev na idrijski ljudski šoli l. 1852. Ko sem iskal med še ohranjenimi zapiski nekdanje pripravnice v Idriji gradiva za svoj spis „Pripraviški tečaj v Idriji“ (priobčen v drugem izveščju mestne nižje realke v Idriji za l. 1902/3), sem naletel med omenjenimi zapiski na izkaz o plačah tedanjih učiteljev na idrijski ljudski šoli. Ta izkaz je poslal vodja ljudske šole, Karel Legat, okrajnemu glavarstvu, ki ga je rabilo za neko poročilo. Plače so bile razdeljene med vodjo in učitelje tako-le: 1.) Ravnatelj (obenem veroučitelj) 400 gld., prosto stanovanje in 24 gld. za kurjavo;

2.) učitelj III. razreda: 400 gld., 40 gld. za stanovanje in 36 gld. za kurjavo; 3.) učitelj II. razreda: 350 gld., 25 gld. za stanovanje in 27 gld. za kurjavo; 4.) učitelj I. razreda: 300 gld., 18 gld. za kurjavo, prosto stanovanje ali 20 gld.; 5.) pomožni učitelj kot učitelj elementarnega razreda (1. učna soba): 24 kr. na dan in 108 gld. letne nagrade; 6.) proviziorni pomožni učitelj kot učitelj elementarnega razreda (2. učna soba): 3-30 gld. osnovne plače na teden, poleg tega 1-3 gld. tedenske doklade; 7.) učiteljica v industrijalni šoli: 275 gld., 20 gld. za stanovanje in 18 gld. za kurjavo. — Šolskega sluga plača je znašala 24 gld. na leto. Zanimivo je še pristaviti, da so se učitelji v Idriji tedaj plačevali iz c. kr. vinarskega zaklada (k. k. Weinwirtschaftsfond). Razen tega so uživali učitelji idrijske šole še nekatere druge udobnosti. Vodji in učiteljem je bil na razpolago zelnik; v slučaju bolezni jih je zdravil zdravnik brezplačno, in dobivali so zdravila zastoj; tudi olje in drva so se dajala učiteljem za znižano ceno. Pač udobnosti, ki bi se jih učitelji tudi danes ne branili.

Prof. M. Pirnat.

Pred c. kr. izpraševalno komisijo za občne ljudske in meščanske šole v Gorici so napravili izpit za ljudske šole a) s slovenskim učnim jezikom: Černic Katinka, Harmel Adolf, Jaklič Julija, Klančič Emilija, Košuta Julija (nemšč. in ital. kot predmet), Logar Milka (ital. kot predmet), Marn Leopold (nemšč. kot predmet), Prinčič Olga (nemščina kot predmet), Slavec Angela, Thaler Erna (nemšč. kot predmet), Valenčič Franja (nemšč. kot predmet), Wrišer Marija (nemšč. in ital. kot predmet), Žgur Marija in Žic Ljubica (nemšč. in ital. kot predmet); b) s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Eppich Fani, Gomilšek Ljudmila, Karlin Martina (oboje z odliko), Mercina Gabrijela, Nöth Irma (ital. kot predmet), Strel Jadviga, Zega Marija (za slov. šole z odliko), Zupančič Ivanka (oboje z odliko); c) s slovenskim in italijanskim učnim jezikom: Martelanc Josipa (nemšč. kot predmet); č) z nemškim učnim jezikom: Benet Marija, Dell Amalija, Niederl Ljudmila, S. Marija Ant. baron. Schwartzenu Klotilda in Weinmeister Karel. Reprobirani so bili 4 za ljudske šole z nemškim učnim jezikom.

Listnica uredništva.

Na Notranjsko. Povprašali smo in zvedeli, da volitve zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet v Postojni še do sedaj niso razpisane, dasi bi že davno morale biti. Kaj je temu vzrok, ne vemo, dognali bomo pa skoraj gotovo kmalu, ker se baje tamkaj dogajajo čudne stvari, o katerih bo nemara govor tudi izven kranjske dežele! — **V krški okraj.** Vašega članka nismo tudi še danes mogli priobčiti, storimo pa to prihodnjič. — **J — n.** Vaš spis smo prejeli. Težko pa, da bi ga mogli priobčiti še letos, ker imamo premalo prostora. Porabimo ga pa prihodnje leto. Saj Vam je to pač enako! — **V celjsko okolico,** Strinjamo se z Vami, saj nismo bili tudi sami nikoli prijatelji osebnega kulta, zato mu mi ne maramo služiti v svojem listu. Veseli nas pa, da so na strani kranjskega učiteljstva tudi štajerski tovariši, ki odločno obsojajo divjanje klerikalnega zmaja. Vaše bodrilne besede so nam znak, da je vse slovensko učiteljstvo edino v tem, da je ostudno početje zlasti nekaterih kranjskih klerikalcev priklopilo do vrha in da se je treba temu zlu postaviti najodločneje v bran! Ker smo v tem povedali javno, da so simpatije štajerskega učiteljstva s tem boju na strani kranjskega učiteljstva, smo morda provzročili nevarnost, da pokliče tudi štajersko učiteljstvo kranjski klerikalni Perun k redu ter ga citira klečat pred svoje oblastne noge. Med vrstami Vašega pisma, ljubi štajerski tovariš, pa čitamo, da niste še v celjski okolici pozabili, kje je in komu velja tolikokrat očitano — tuje ozemlje! Bog Vas živi in pomnoži število Vaših in naših somišljenikov! — Dasi ima današnji list dve strani priloge, smo morali nekaj dopisov odložiti.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1296.

Kranjsko.

Na trirazredni ljudski šoli v Semiču je učno mesto stalno, oziroma začasno popolniti.

Prošnje je vlagati do 20. decembra 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 19. novembra 1903.

Vsem učiteljem-organistom!

100 preludijev in mediger

za spremljevanje cerkvenih pesmi

izdal v samozaložbi

Fr. Černín

šolski vodja in izprašani učitelj glasbe
v Pusti Polomi (Slesko).

Dobiva se v vseh knjigotržnicah ali pri založniku.

Pohvaljeno od najznatnejših mojstrov glasbene umetnosti.

Slog lahek.

Cena 3 K.

Češko.

Stroški šolstva.

Stroški šolstva v kraljevini Češki znašajo za 1903. l. 40.169.025 K, a v l. 1902. so znašali le 29.303.025 K. Da so ti stroški tako narasli, je vzrok regulacija učit. plač, ki se je izvršila l. 1903. Ta velikanski plus leži premnogim tako v želodec, da povsod stresajo svojo jezo nad ubogim učiteljstvom. V mnogih krajih severne Češke so prišli celo tako daleč, da po gostilnicah ne zahtevajo nič več 2 l, 1 l ali $\frac{1}{2}$ l piva — zaradi povišanja plač se je namreč na pivo povišala naklada — temveč kratko le: einen Oberlehrer, einen Lehrer, einen Unterlehrer. (To so večinoma nemški kraji!) — Tudi deželnemu odboru češkemu leže učiteljske plače hudo v želodec. Ko je dobil pred kratkim v roke poročilo, da je treba dati za nadomeščanje provizoričnih, oziroma definitivnih učiteljev na ljudskih in meščanskih šolah ravno 206.370 K, ga je obšla taka zona, da je poslal hudo papricirano ulogo dežel. šol. svetu, kjer zahteva, da se naj tu hrani, hrani in hrani.

Seveda, visoki c. kr. deželni šolski svet je v svoji gorečnosti izdal tudi takoj potrebno instrukcijo vsem c. kr. okraj. šol. svetom v tem smislu, kjer se zabičava: 1.) Nadomeščanje naj se izvršuje kolikor mogoče ceno; 2.) v doseg tega naj se uvede ali poldnevni pouk ali pa naj se združita dva razreda; 3.) kjer tega ni mogoče, naj prevzame po možnosti nadomeščanje kak učitelj sosedne šole; 4.) ekspoziture naj se opuste in združijo z glavno šolo; 5.) za pouk zmožne osebe (kakor pomožni učitelji, penzionisti itd.) naj se po možnosti uporabljajo.

Koliko bo pomagala ta odredba, pokaže prihodnost.

Da so n. pr. Kranjci vendar še na boljem kakor so Čehi, ilustrira najbolj sledeči fakt: Na Češkem ni dobival stalni odbor za pripravo dežel. učiteljske konferencije nikakih dijet za svoje seje, ker ni bilo denarja. Tovariši v Nemškem Brodu so se pa vendar toliko ojunčili in so vposlali dežel. šolskemu svetu račun dnevni v skupnem znesku 93 K 90 v,

ki ga je visokoisti tudi izplačal. — O, gre, gre, samo pri-
četi je treba!

Nemško deželno učiteljsko društvo.

To deželno društvo je zborovalo dne 14., 15. in 16. avgusta v Aschu. Sicer bi bilo jako poučno, ako bi se pečali nekoliko natančneje s tem društvom, ki šteje 82 okrajnih učiteljskih društev in z glavnim zborom, a navesti hočemo le glavne številke vsega delovanja, iz katerih je razvidno, kako delavni in krepki so naši tovariši v nemškem delu Češke.

Deželno društvo je prekoračilo 30. leto svojega obstanka. Njegovo glasilo „Die Freie Schulzeitung“ izhaja v 7400 izvodih. Dohodkov je bilo 112.737 K 41 h, stroškov 75.959 K 7 h. — Mladinski časopis „Österreichs deutsche Jugend“, 20. letnik se tiska v 16.000 izvodih; dohodki 70.371 K 92 h, stroški 58.371 K 92 h. — „Učiteljski koledar“, 20. letnik, je izšel v 6000 iztiskih. Čistega doneska je prinesel ta koledar v teku 20. let društvu ravno 54.146 K 69 h. — Društvo je dalje pričelo zalagati šolske tiskovine pod naslovom „Siegl's Drucksorten“, ki so prinesle v l. 1902. ravno 600 K čistega.

Deželna zveza vzdržuje dalje tudi takozvano „Hilfskasse“, ki obstoja tudi že 20 let. Čisto imetje te blagajnice znaša malenkost 183.587 K 86 h.

Društvo vzdržava dalje 16 „Studentenheimov“, katerih imetje znaša 2077 K 50 h. Imetje „Cesarja Franca Jožefa ustanove za vdove in sirote“ je pa tudi naraslo na 84.309 K 90 h.

„Hranilno in posojilno društvo“ šteje 546 članov, ki so vplačali deležev za 57.269 K; hranilne vloge štejejo 3543 K 56 h, predjmi pa 66.933 K; vplačani dolg znaša 54.126 K, neporavnani pa 91.674 K. Rezervnega fonda je 2025 K 53 h.

Društvo oskrbuje dalje tudi „Diesterwegovo ustanovo“, ki broji 8941 K 20 h imetja. Namen te ustanove je, razdeliti vsako leto 20 podpor onim učiteljem, ki se udeležujejo višješolskih kurzov za učitelje.

Imetje „Podpornega društva za obolele učitelje in učiteljice“ znaša 11.337 K 45 h. — Skupnega imetja nemškega deželnega društva na Češkem je 329.302 K 36 h.

Na tem shodu je bilo tudi več jako temeljito sestavljenih referatov. Prvega je vsestransko utemeljil tovariš Seibt, in sicer pod naslovom: „Zur Hebung des heimischen Schulwesens“. Drugo predavanje „Neue Bahnen, neue Ziele“ je imel tov. Sacher, čigar izvajanja temelje na teh točkah: „Vor dem Gesetze sind alle Staatsbürger gleich.“ — „Die Wissenschaft und ihre Lehre ist frei.“ — „Die Schule muß unberührt von allen politischen Parteien bleiben.“ In zadnjo temo je obravnaval z znano temeljitostjo tov. Legler: „Zur Hebung der Lehrerbildung“.

Krepko napreduje avstrijsko učiteljstvo na vseh koncih in krajih. Kolika nepremagljiva armada bi bila to, ako bi se vse avstrijsko učiteljstvo strnilo v eno veliko četo! Narodnostno vprašanje bo treba pametno rešiti, in prihodnost Avstrije je v učiteljskih rokah!

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrto leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{16}$ strani 8 K, $\frac{1}{32}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsti. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.